

Nr 169. Motion av Erik Pelling m fl (samtliga S) samt Johan Lundqvist m fl (samtliga MP) om arkitekturpolitik för ett Uppsala i tiden KSN-2011-0525

Kommunfullmäktige

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta

att uppdra till plan- och byggnadsnämnden att i samråd med gatu- och samhällsmiljönämnden genomföra en förstudie enligt föredragningen för avrapportering senast 2013, samt

att därmed besvara motionen.

Marlene Burwick, Erik Pelling, Ulrik Wärnsberg, Hilde Klasson (alla S), Maria Gardfjell, Rickard Malmström (båda MP) och Ilona Szatmari Waldau (V) reserverar sig till förmån för bifall till motionen.

Uppsala den 2 maj 2012
På kommunstyrelsens vägnar

Fredrik Ahlstedt/Astrid Anker

I avgörandet deltagande: Fredrik Ahlstedt, Cecilia Forss, Liv Hahne, Magnus Åkerman (alla M), Cecilia Hamenius, Peter Nordgren (båda FP), Stefan Hanna (C), Ebba Busch (KD), Marlene Burwick, Erik Pelling, Ulrik Wärnsberg, Hilde Klasson (alla S), Maria Gardfjell, Rickard Malmström (båda MP) och Ilona Szatmari Waldau (V).

Dessutom närvarande: Mats Gyllander, Christopher Lagerqvist, Andreas Bergman, Simone Falk (alla M), Karin Ericsson (C), Bengt Westman, Irene Zetterberg, Milischia Rezai (alla S) och Emma Wallrup (V).

Ärendet

Erik Pelling m fl (samtliga S) samt Johan Lundqvist m fl (samtliga MP) har i motion väckt den 26 september 2011, yrkat att kommunfullmäktige i ett brett samråd med kommuninvånarna utarbetar en sammanhållen arkitekturpolitik med tydliga mål och riktlinjer för Uppsalas stadsutveckling. Motionen återges i *ärendets bilaga 1*

Remissbehandling

Ärendet har remissbehandlats. Remissvar har lämnats av byggnadsnämnden (*bilaga 2*), gatu- och trafiknämnden (*bilaga 3*) samt fritids- och naturvårdsnämnden (*bilaga 4*) samt.

Byggnadsnämnden (BNN) och gatu- och trafiknämnden (GTN) anser båda att förslaget är intressant men att underlaget för beslut är otillräckligt och att de nämnder som ansvarar för samhällsbyggnad och utformning av de offentliga rummen bör få i uppdrag att utreda frågan vidare.

Byggnadsnämnden anför vidare att en sådan utredning bör redovisa vilka vägval som behöver göras samt vilka möjligheter en arkitekturpolitik ger, genom att inhämta erfarenheter från andra städer. Det krävs enligt nämnden en stor arbetsinsats för att ta fram en "arkitekturpolicy". BNN redovisar att det i Uppsala finns en praxis som utvecklats under lång tid, men som inte kodifierats i något samlat dokument. BNN föreslår att motionen avslås. Ledamöterna för S, V och MP har avgivit *reservation*.

Fritids- och naturvårdsnämnden (FNN) anför att parker, landskap, stadsnatur, torg och gårdsmiljöer i staden kommer att få en allt mer betydelsefull roll i den tätande staden. Deras utformning är avgörande för hur många funktioner de kan fylla. En arkitekturpolitik bör utformas som ett komplement till översiktsplanen. Där översiktsplanen säger att de offentliga rummen ska utformas med hög arkitektonisk standard så ska en arkitekturpolicy säga *hur* men utan att styra mot en likriktning.

Föredragning

Kommunstyrelsen ser för egen del att det i motionen föreslagna innehållet i arkitekturpolitiken har en betydligt bredare ansats än det rent gestaltningsmässiga. Det som föreslås ligger till stor del väl i linje med de ambitioner som uttalas i gällande styrdokument: ökat inslag av konkurrens och arkitektävlingar i samband med exploatering av utvecklingsområden (FSN:s riktlinjer för markanvisningar); tydliga riktlinjer för hållbart byggande och energieffektiva bostäder (ÖP2010, även följduppdrag att utarbeta hållbarhetsprogram); nya metoder för att bättre förankra och öka kunskapen om stadsutvecklingen bland Uppsalaborna ("öka de boendes delaktighet och inflytande", IVE 2012-2015). Det fjärde exemplet på inslag – systematiska utvärderingar av större projekt – saknar dock motsvarighet i styrdokument och uppdrag.

Allt fler städer tar fram arkitekturpolicies eller motsvarande. Med Uppsalas utvecklingstakt behövs styrdokument som ökar tydligheten i villkor för förändringar i stadsbygden, som har legitimitet genom väl genomförda processer samt bidrar till ökad kvalitet. Huruvida en "sammanhållen arkitekturpolitik" är ett sådant inslag kan inte avgöras utan åtminstone en begränsad förstudie. Den bör fokusera på lämplig avgränsning av sakfrågor och beslutsnivå samt på vilken arbetsinsats som krävs och vilken nytta kan vara – med utgångspunkt i erfarenheter från omvärlden och förhållandena i Uppsala.

Det är lämpligt att plan- och byggnadsnämnden får kommunfullmäktiges uppdrag att göra en sådan förstudie i samråd med gatu- och samhällsmiljönämnden. Förstudien kan då finnas med som ett underlag inför samlade överväganden våren 2014 kring översiktsplanens aktualitet och vilka strategiska sakområden som är särskilt viktiga att vidareutveckla arbetssätt kring.

Ekonomiska konsekvenser

Utredningens omfattning begränsas så att den kan genomföras inom befintlig budget

UPPSALA KOMMUNSTYRELSE	
Ink.	2011 -09- 27
Diarienum	USN-2011-0525
	00 Arkbil. 1

Motion till Uppsala kommunfullmäktige

Arkitekturpolitik för ett Uppsala i tiden

Uppsala kommun växer. Snart passerar vi två hundra tusenstreck. Det är fantastiskt att så många människor vill bo och leva i vår stad. Även antalet turister som vill upptäcka och lära sig mer om Uppsala ökar, vilket är mycket positivt inte minst utifrån näringslivssynpunkt. Det finns mycket att vara stolt över när det gäller Uppsalas stadsmiljö och samhällsliv, men aktiviteterna för att ständigt förbättra och utveckla kommunen får inte stanna av.

Vi vill bidra till att Uppsala fortsätter att utvecklas på ett attraktivt sätt och möjliggöra för fler att leva urbant, modernt och hållbart. Köpenhamn är en stad som kan tjäna som inspiration i det arbetet. Danmarks huvudstad har hittat en framgångsrik form för stadsutveckling som bidragit till att man har uppfört byggnader som gett internationell lyskraft. Det rör sig inte bara om prestigebyggen såsom Konserthuset och Kungliga teatern, utan också bostadshus som Bjerget och andra moderna, urbana stadsdelar. Konceptet bygger på en aktiv arkitekturpolitik med ett gemensamt beslutat styrdokument som tydliggör både för medborgare och för byggherrar hur kommunen ser på stadsutveckling och nybyggnation. Bland annat betonas vikten av att nya områden och byggnader utformas i konkurrens där arkitektbyråer, stora som små, nationella som internationella, unga som äldre, får vara med och tävla om utformningen av nya miljöer.

Ett andra inslag i arkitekturpolitiken är att staden ska lära av sina misstag. Arkitekturpolitiken kräver därför att nybyggda områden och byggnader systematiskt utvärderas. Kommunen ska skaffa sig information om exempelvis huruvida nya stadsrum uppskattas, om det blev rätt antal P-platser och huruvida de arkitektoniska greppen uppfyller kraven på social och miljömässig hållbarhet, energieffektivisering och funktionalitet.

Ett tredje inslag i arkitekturpolitiken är att öka den folkliga förankringen när nya områden planeras, bland annat genom att bjuda in invånarna till diskussioner, workshops, stadsvandringar m.m. i ett tidigt skede inför förändringar i stadsutvecklingen. Invånarna har rätt att få veta vad som är på gång i deras stad utan att behöva gräva ner sig i protokoll och planbeskrivningar. Om människor tidigt informeras så att de slipper bli tagna på sängen av ett stort byggprojekt ökar också förutsättningarna för en konstruktiv och kvalificerad dialog om stadsutvecklingen.

Vår utgångspunkt är att vi ska värna om Uppsalas egenart – staden på slätten med domkyrkan och slottet som särskilt utmärker sig i siluetten. Men Uppsala får heller inte bli musealt. Kraften i både bevarande och förnyande ska tas tillvara. Här ska både äldre invånare och nytilkomna invånare känna sig hemma och uppleva att de är delaktiga i stadens utveckling. Därför vill vi att Uppsala kommun utvecklar en arkitekturpolitik för stadsutvecklingen. Tydliga mål och riktlinjer för stadsutveckling ska slås fast i samråd med kommuninvånarna.

En arkitekturpolitik för Uppsala får gärna hämta inspiration från Köpenhamns koncept. Ett ökat inslag av arkitektävlingar kan vara ett sätt att få en större variation i byggandet. Nya större byggnationer och bostadsområden skulle kunna bli föremål för en uppföljning som sedan ligger till grund för kommande byggprojekt. Tydligare riktlinjer för hållbart byggande och energieffektiva bostäder borde även det utgöra ett viktigt inslag i arkitekturpolitiken. Kommunen bör även hitta nya metoder för att bättre förankra och öka kunskapen om stadsutvecklingen bland Uppsalaborna.

Vi föreslår därför Uppsala kommunfullmäktige besluta:

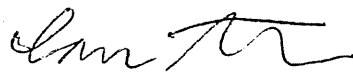
att i ett brett i samråd med kommuninvånarna utarbeta en sammanhållen arkitekturpolitik med tydliga mål och riktlinjer för Uppsalas stadsutveckling.

Erik Pelling (S)

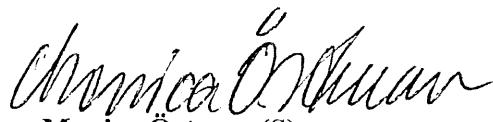
Johan Lundqvist (MP)

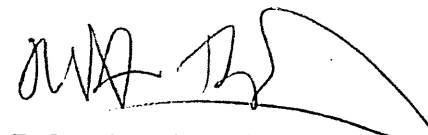
Caroline Andersson (S)

Maria Gardfjell (MP)

Monica Östman (S)

Robert Damberg (MP)

Handläggare
Torsten LivionDatum
2011-12-15Diarienummer
2011/30111

Kommunstyrelsen

UPPSALA KOMMUNSTYRELSE	
Ink.	2011 -12- 21
Diarienum	KSN-2011-0525
	00 Arkiv 4

Remiss: Motion om arkitekturpolitik för ett Uppsala i tiden

KSN-2011-0525

SAMMANFATTNING

I en motion till kommunfullmäktige har föreslagits att en arkitekturpolitik ska utarbetas med mål och riktlinjer för Uppsalas stadsutveckling. Byggnadsnämnden anser att förslaget är intressant i sina stora drag, men att underlaget är otillräckligt för att besluta enligt förslaget, och att motionen därför bör avslås. De nämnder som ansvarar för samhällsbyggnad och utformningen av de offentliga rummen bör få i uppdrag att utreda frågan vidare i en förstudie.

Utredningen bör redovisa vilka vägval som skulle behöva göras, och vilka möjligheter en arkitekturpolicy ger. Beslutsunderlagets grund bör vara en vidare omvärldsanalys där lärdomar dras av svenska och internationella exempel. Det bör framgå vilken inverkan arkitekturpolicyer har fått på stadsbyggnadsprocesserna i andra städer, och i vilken grad de gett positiva resultat för de byggda miljöerna och städernas ekonomiska utveckling.

BAKGRUND**Förslaget**

I en motion till kommunfullmäktige har Erik Pelling m fl (samtliga S) samt Johan Lundqvist m fl (samtliga MP) föreslagit att kommunfullmäktige ska besluta att i ett brett samråd med kommuninvånarna utarbeta en sammanhållen arkitekturpolitik med tydliga mål och riktlinjer för Uppsalas stadsutveckling. Förslaget är inriktat på att Uppsala ska fortsätta utvecklas på ett attraktivt sätt och möjliggöra för fler att leva urbant, modernt och hållbart. Vidare ska nybyggnation utvärderas systematiskt för att kommunen ska lära av sina misstag. Slutligen är syftet att stadsutvecklingens folkliga förankring ska ökas.

Arkitekturby Köpenhamn – Köpenhamns arkitekturpolicy

I motionen lyfts Köpenhamns utveckling fram som ett positivt exempel. Danmark har de senaste decennierna hållit en relativt hög arkitektur- och designprofil. En nationell arkitekturpolicy formulerades i programmet *Arkitekturation Danmark* från 2007, ett arbete där Köpen-

hamns kommun deltog. I det nationella programmet uppmanas de danska kommunerna att formulera sin egen lokala arkitekturpolicy.

Den nuvarande köpenhamnska arkitekturpolicyn heter *Arkitekturby København* och antogs 2009. I den förs resonemang om Köpenhamns egenart, vilka arkitektoniska värden som ska främjas, målinriktning för stadsrummen samt verktyg såsom arkitekttävlingar, samarbetsformer och utvärderingsmetoder

Tidigare ställningstaganden i Uppsala

I Uppsala finns en praxis för stadsbyggandet och arkitekturen, som har utbildats under lång tid och utvecklas fortlöpande inom kommunfullmäktiges och de berörda nämndernas verksamhet. Den genomförs i vardagens möten mellan byggherrar, arkitekter, tjänstemän och politiker. Något samlande dokument finns inte idag som formulerar den politiska viljeinriktningen på arkitekturområdet och tydligt kommunicerar den mot allmänhet, fastighetsägare och förvaltningar. Däremot finns ett antal dokument och riktlinjer antagna på olika detaljnivåer, som får sin tolkning i det praktiska arbetet.

Översiktsplanen behandlar den byggda miljöns utformning just översiktligt, bland annat i kapitlet "Stadskärnan och innerstaden", "Stadsstråk och kärnområden", avsnittet *Utformning av den byggda miljön* respektive i kapitlet "Genomförande och uppföljning" under rubriken *Park, natur, offentliga rum*. Även avsnittet *Kulturmiljö* anknyter till ämnet.

I kommunfullmäktiges *IVE 2012–2015* (Inriktning, verksamhet, ekonomi) finns inriktningsmål som mer eller mindre har bäring på arkitektur- och stadsbyggnadsfrågor, såsom förtätning, principer om livscykelkostnad, hållbarhet och en inbjudande gestaltning av gaturummets miljö, stadens torg, platser och parker.

Ett inriktningsdokument för stadens utemiljö antogs av kommunstyrelsen 2009, *Handlingsplan för Uppsalas stadsrum*. Dokumentet togs fram i samarbete mellan Uppsala kommun och näringslivet i form av Uppsala City/Vi i Stan AB. Tre stadsutvecklingsprojekt lyfts fram, som bedrivs i samverkan mellan näringsliv, fastighetsägare och kommunen: stråket Vaksalagatan/Drottninggatan, Fyristorg och Dragarbrunnsgatan.

För stadsutvecklingsprojekt som de som nämns ovan, tas gestaltningsprogram fram som kan vara förhållandevis detaljerade. De fyller bland annat funktionen att fastslå en ambitionsnivå för gaturummet i samarbetsprojekt med näringsliv och fastighetsägare. Ett exempel är programmet *Dragarbrunnsgatan. Kvaliteter i stadsbilden och gestaltningsprinciper*, som ligger till grund för den pågående kvalitetshöjningen för Dragarbrunnsgatan med tvärgator.

STÄLLNINGSTAGANDE

Byggnadsnämnden delar förslagsställarnas önskemål om att Uppsala ska utvecklas på ett attraktivt sätt och möjliggöra för många att leva ett urbant och modernt liv, i en långsiktigt hållbar stadsmiljö. Att en övergripande arkitekturpolicy skulle kunna ingå i verktygslådan för att uppnå sådana mål, är en tanke som återfinns i många länder och kommuner. I Sverige har ett tiotal kommuner någon form av arkitekturpolicy, och ett trettiotal överväger att utarbeta en, enligt en undersökning som gjorts av Sveriges Arkitekter.

Samtidigt är det uppenbart att en policy kan se ut på många olika sätt och betona olika frågor. Malmös arkitekturpolicy *Karaktär Malmö* till exempel, har en annan inriktning, utformning och omfattning än det motsvarande dokument som Stockholms stad är på väg att anta, *Arkitektur Stockholm*. Detaljnivån kan variera, liksom ambitionsnivån vad gäller geografiska fördjupningar. Här finns många vägval att göra redan i uppdragets förutsättningar.

För en kommun som överväger att inleda arbetet med att utveckla en arkitekturpolicy, är den viktigaste frågan om en sådan policy är ett verkningsfullt medel för att genomdriva en önskvärd politik. Den stora arbetsinsats som krävs för att utarbeta policyn, måste vara motiverad.

Byggnadsnämndens uppfattning är att förslaget är intressant i sina stora drag, men att underlaget är otillräckligt för att besluta enligt förslaget. Motionen bör därför avslås.

Byggnadsnämnden menar att de nämnder som ansvarar för samhällsbyggnad och utformningen av de offentliga rummen bör få i uppdrag att utreda frågan vidare i en förstudie. Utredningen bör redovisa vilka vägval som skulle behöva göras, och vilka möjligheter en arkitekturpolicy ger. Underlagets grund bör vara en vidare omvärldsanalys där lärdomar dras av svenska och internationella exempel. I en sådan omvärldsspaning bör ingå vilken inverkan arkitekturpolicier har fått på stadsbyggnadsprocesserna i andra städer, och i vilken grad de gett positiva resultat för de byggda miljöerna och städernas ekonomiska utveckling.

Byggnadsnämnden

Liv Hahne
ordförande

Bengt André
stadsbyggnadsdirektör

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL

Sammanträdesdatum

2011-12-15

Sida

5

§ 270

Diariennr: 2011/30111-1

Remiss: Motion om arkitekturpolitik för ett Uppsala i tiden

KSN-2011-0525

Beslut

Byggnadsnämnden godkänner förslagsskrivelsen och överlämnar densamma till kommunstyrelsen.

Reservation

Monica Östman (S), Robert Damberg (MP), Björn Engström (V), Jimmy Mattsson (S) och Kia Solid (S) reserverar sig till förmån för Monica Östmans yrkande.

Sammanfattning

Byggnadsnämnden anser att förslaget är intressant i sina stora drag, men att underlaget är otillräckligt för att besluta enligt förslaget, och att motionen därför bör avslås. De nämnder som ansvarar för samhällsbyggnad och utformningen av de offentliga rummen bör få i uppdrag att utreda frågan vidare i en förstudie.

Utredningen bör redovisa vilka vägval som skulle behöva göras, och vilka möjligheter en arkitekturpolicy ger. Beslutsunderlagets grund bör vara en vidare omvärldsanalys där lärdomar dras av svenska och internationella exempel. Det bör framgå vilken inverkan arkitekturpolicier har fått på stadsbyggnadsprocesserna i andra städer, och i vilken grad de gett positiva resultat för de byggda miljöerna och städernas ekonomiska utveckling.

Yrkanden

Monica Östman (S), med instämmande av Robert Damberg (MP) och Björn Engström (V) yrkar att i Sammanfattningen och i texten stryks "att motionen därför bör avslås".

Liv Hahne (M) yrkar bifall till föreliggande förslag.

Beslutsgång

Ordföranden ställer yrkandena under omröstning och finner att nämnden bifaller Liv Hahnes yrkande.

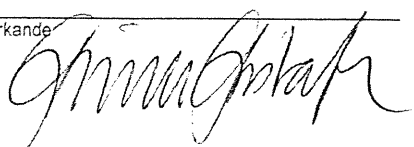
Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse

Expedieras till

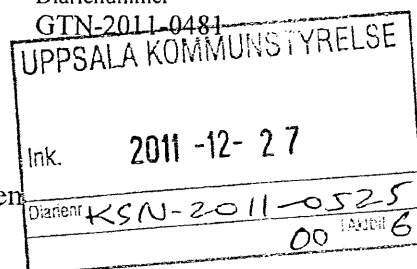
KS

Akten

Justerandens sign		Utdragsbestyrkande
		

Handläggare
Karlsson TomDatum
2011-12-13Diarienummer
GTN-2011-0481

Kommunstyrelsen

**Yttrande över motion av Erik Pelling m.fl. (alla S) och Johan Lundqvist m.fl. (alla MP)
om arkitekturpolitik för ett Uppsala i tiden, KSN-2011-0525****Sammanfattning**

I en motion till kommunfullmäktige föreslås att en arkitekturpolitik ska utarbetas med mål och riktlinjer för Uppsalas stadsutveckling. Gatu- och trafiknämnden anser att förslaget är intressant men att frågan måste utredas vidare i en förstudie innan ett sådant beslut fattas. Utredningen kan med fördel utföras av de nämnder som ansvarar för samhällsbyggnad och utformning och förvaltning av det offentliga rummet.

Ärendet

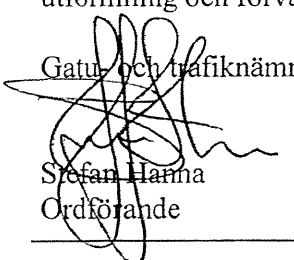
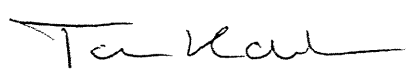
I en motion till kommunfullmäktige föreslås att en arkitekturpolitik ska utarbetas med mål och riktlinjer för Uppsalas stadsutveckling. I motionen lyfts Köpenhamns utveckling fram som ett positivt exempel. Danmark har en nationell arkitekturpolicy, som uppmanar de danska kommunerna att formulera sin egen lokala arkitekturpolicy.

I Sverige har ett tiotal kommuner en egen arkitekturpolicy men detaljeringsgraden varierar. I Uppsala finns sedan länge en utvecklad praxis för stadsbyggandet, översiktliga beskrivningar i Översiktsplan 2010 samt sektorsplaner och program. Ett samlat dokument saknas dock.

Gatu- och trafiknämnden anser att förslaget om en arkitekturpolicy är intressant men konstaterar att framtagande av en sådan kräver stora arbetsinsatser. Underlaget för ett beslut är inte tillräckligt. Därför förordar nämnden att det utförs en förstudie, som utgår från de lärdomar som kan dras från svenska och internationella exempel och i vilken mån policyerna haft inverkan på städernas utveckling.

Utredningen kan med fördel utföras av de nämnder som ansvarar för samhällsbyggnad och utformning och förvaltning av det offentliga rummet.

Gatu- och trafiknämnden

Stefan Hanna
Ordförande
Tom Karlsson
Chef för gatu- och trafikkontoret

Handläggare
Espmark HelenaDatum
2011-12-19Diarienummer
FNN-2011-0302

UPPSALA KOMMUNSTYRELSE	
Ink.	2011-12-22
Diarienummer	KSN-2011-0525
	00 AKD 5

Kommunstyrelsen

Remiss: Motion av Erik Pelling med flera (alla S) om arkitekturpolitik för ett Uppsala i tiden, dnr KSN-2011-0525

Sammanfattning

Park, landskap, stadsnatur, torg och gårdsmiljöer kommer att få en allt större betydelse i den tätare staden och deras utformning är avgörande för hur många funktioner de kan fylla. En arkitekturpolitik bör utformas som ett komplement till översiktsplanen. Där översiktsplanen säger *att* de offentliga rummen ska utformas med hög arkitektonisk standard så ska en arkitekturpolicy säga *hur* men utan att styra mot likriktning.

Yttrande

Arkitektur och formgivning är en del av vår kultur och samhällsutveckling och därmed en viktig demokratifråga. Hur de miljöer som vi lever och verkar i är gestaltade påverkar direkt vårt välbefinnande. Dagens och morgondagens planering och byggande måste också i alla avseenden utgå från kravet på hållbar utveckling.

Det finns sedan 1998 ett nationellt svenskt handlingsprogram för arkitektur, form och design, "framtidsformer", som antagits av Sveriges riksdag. Programmet utgår från alla människors rätt till en god miljö.

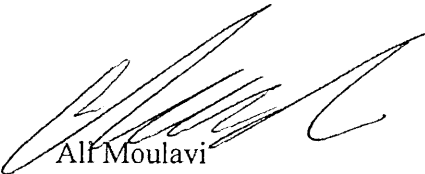
Tidningen Arkitekten har frågat Sveriges kommuner om de har en arkitekturpolicy och bara 10 kommuner av de 186 som svarat, har svarat ja. 15 % har planer på att utarbeta en arkitekturpolicy.

Park, landskap, stadsnatur, torg och gårdsmiljöer kommer att få en allt större betydelse i den tätare staden och deras utformning är avgörande för hur många funktioner de kan fylla. Investeringar i offentliga platser, befintliga såväl som nya, är långsiktigt lönsamma och bidrar aktivt till det hållbara stadsbyggandet. Parkernas ekonomiska betydelse för staden som attraktiv boplatz måste också lyftas fram och värderas i relation till deras skötselkostnader.

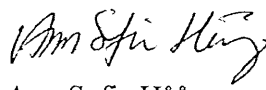

En arkitekturpolitik bör utformas som ett komplement till översiktsplanen. Där översiktsplanen säger *att* de offentliga rummen ska utformas med hög arkitektonisk standard så ska en arkitekturpolicy säga *hur* men utan att styra mot likriktning.

Fritids- och naturvårdsnämnden

Alf Moulavi
Ordförande

Ann-Sofie Hååg
Sekreterare